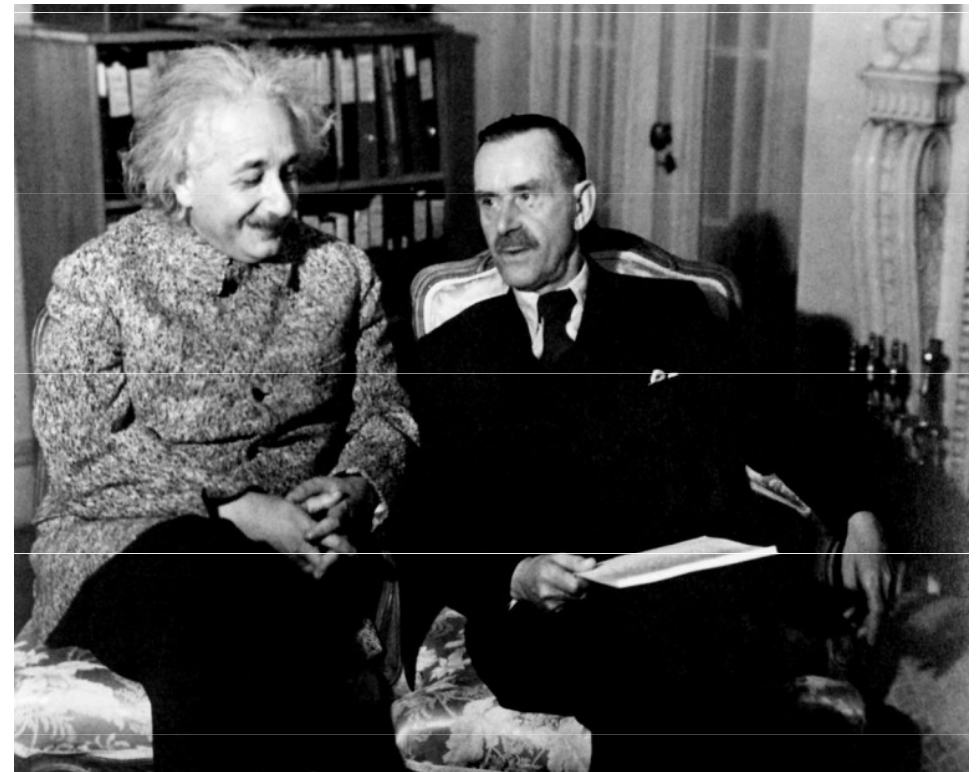

Thomas Mann, 30.11. 2020

Plán přednášky

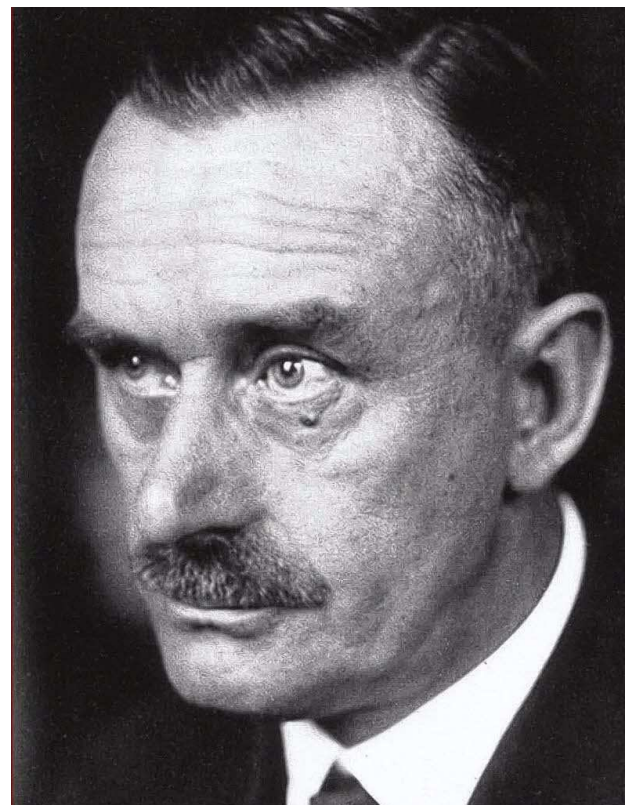
Jak se spisovatel stane nositelem Nobelovy ceny?

Synoptická tabulka (Thomas Mann v kontextu doby)

Proč dnes číst Thomase Manna?

Nobelova cena pro Thomase Manna (1875-1955)

- 1929 získal cenu „za nejvýznačnější literární dílo v ideálním směru“ ThM
- Carl Spitteler, 1919 (po 7 letech)
- Gerhart Hauptmann, nobelista roku 1912, navrhl ThM 1924.
- Kdo rozhodoval o laureátovi?
- Literární historik Henrik Schück a Erik Axel Karlfeldt, který sám dostal Nob. cenu 1931; žurnalista a básník Anders Österling a předseda Nobelova výboru Per Hallström, romanopisec a překladatel Shakespeara. Halström propagoval románovou prvotinu "Buddenbrooks" (1901).

Kdo mohl nominovat autora na Nobelovu cenu za literaturu?

- Členové Švédské akademie (Kungliga Vitterhets, Historie och Antikvitets Akademien)
- Všichni vysokoškolští učitelé literatury, estetiky a historie
- Dřívější nobelisté
- Nobelův výboru Švédské akademie
- Österling tvrdil 1924, že je třeba vyčkat na dokončení románu *Der Zauberberg* (1924 Wladyslaw Reymont za jeho za jeho velký národní epos *Sedláci*) a navrhl ThM znovu 1928. Nakonec se ale sám zasazoval o Maxima Gorkého. Cenu dostal Henri Bergson (odloženou za rok 1927) a Sigrid Undsetová.

Zdůvodnění roku 1929

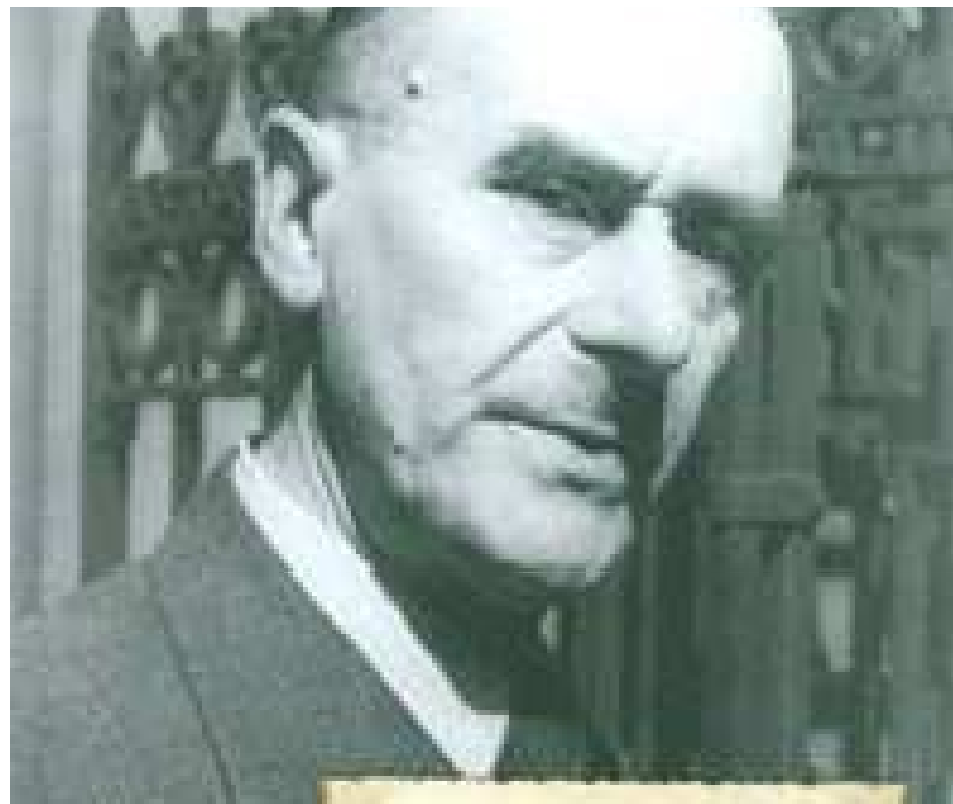
- Buddenbrookovi: „vrchol současné románové tvorby vůbec“:
- „Svým lidským obsahem, byť ne velkolepým stylem se blíží klasickému realismu Tolstého a prokazuje svou svébytnost již rozdíly v zobrazeném prostředí a kultuře – u německého autora je to měšťanstvo, zatímco u ruského autora to byla šlechta.“
- „stejně dokonalé jsou rozsáhlejší povídky ‚Tristan‘ a ‚Tonio Kröger‘, v nichž s Th M. odvážně zastává zdravé, prozaické jednoduchosti života proti estetické vyumělkovanosti“.
- *Čarovná hora/ Kouzelný vrch* ve zdůvodnění chybí. Modernismus v Nobelovu výboru byl považován za suspektní.

Zaprotokolaná výhrada Erika Axela Karlfeldta

- 28 let od vydání Buddenbrookových je příliš dlouhá doba a *Der Zauberberg* není pro udělení Nobelovy ceny vhodné dílo.
- Kjell Espmark, 1988 (*Der Nobelpreis für Literatur. Prinzipien und Bewertungen hinter den Entscheidungen*) to nazval "senzační potrestání" ThM za jeho poslední román z roku 1924.
- 1948 nominován podruhé jako svědomí Němců a autor románů *Joseph und seine Brüder* (1933-43), *Lotte in Weimar* (1939) a zvláště *Doktor Faustus* (1947).

Reakce Thomase Manna

- „cena udělená po 17 letech poprvé zase do Německa, mě v nedávných letech, pokud jsem zaslechl, jen o fous minula, a tak zprávu nepřijímám nepřipraven. Ležela na mé cestě – říkám to bez povýšenosti, klidně, byť ne bez zájmu tak hodnotě charakter svého osudu, své role na této zemi, k níž už nějak tento dvojsmyslný lesk úspěchu patří a kterou posuzuji z čistě lidské stránky, aniž bych ji duchovně chtěl přeceňovat“

Lübeck jako duchovní forma života Lübeck als geistige Lebensform (1926)

- V domě v Lübecku, Mengstraße 4, kde bydlela rodina Mannova a kde se odehrává první část románu Buddenbrookovi, probíhá do roku 2023/24 renovace.
- Hlásí se k hanzovnímu městu a apeluje tím, aby lidé akceptovali výmarskou republiku: jablko z stromu města Lübecku. Tato stylizace odpovídala chápání literatury podle Josefa Nadlera)

Synoptická tabulka biograficko-politická

- Nar. 1875 Lübeck
- 1893 otec umírá, firma zrušena, matka a starší Heinrich se stěhují do Mnichova
- 1894 ThM volontérem v pojišťovně. Nov. *Gefallen*
- 1894-1901, Dopisy Otto Gratoffovi
- 1896, *Der Wille zum Glück* v mnichovské čas. *Simplicissimus*,
- 1896-1898 s bratrem v Itálii
- 1897, Nov. *Der kleine Herr Friedemann* v časopise *Neue deutsche Rundschau*. 1898 titul stejnojmenné knihy.
- 1898-1900 lektorem a korektorem *Simplicissimu*
- 1871 vzniklo druhé císařství,
- 1883, Richard Wagner †
- 1888 císař Vilém II.
- 1886, berlínské nakl. Samuel Fischerm
- 1887, jednotné ceny knih
- 1888, Nietzsche: *Der Fall Wagner*
- 1893, mnichovské nakl. Albert Langen
- 1895 Oscar Wilde zatčen pro přečin proti mravopověstnosti odsouzen na dva roky vězení a nucených prací.

Synoptická tabulka biograficko-politická

1901 Buddenbrookovi

1903 svazek novel *Tristan* obsahuje autobiografickou n. *Tonio Kröger*

1905 sňatek s Katjou Pringsheim, dcerou matematika a bohatého akcionáře Alfreda Pringsheima. ThM si ho zvolil jako model pro postavu Samuela Spoelmamna v románu *Královský výsost / Königliche Hoheit*.

Kvůli své indiánské krvi byl prý v Americe utiskován. Šest dětí za 14 let.

1912 *Smrt v Benátkách*

Ministr zahraničí Bernhard von Bülow požaduje v parlamentu místo na slunci pro Německo „Platz an der Sonne“ (1897).

1901 Houston Stewart Chamberlain (1855-1927), *Die Grundlagen des XIX. Jahrhunderts*

1907, majitel zámku Liebenberg, Philipp kníže Eulenburg, diplomat a císařův důvěrník napaden v časose *Zukunft* Maximilianem Hardenem kvůli údajné homosexualitě.

Aleš Urválek

- Myšlenky z války (Gedanken im Kriege), publikovány v listopadu 1914 v *Die neue Rundschau*:
- *Umění je daleko toho, aby bylo niterně zainteresované na pokroku a osvícenství, na pohodlí společenské smlouvy, zkrátka na civilizování lidstva. [...] k vášním a přirozenosti má bližší vztah nežli k rozumu a duchu. Jestliže se tváří revolučně, činí tak živelně, nikoli ve smyslu pokroku. (191/192)*

Aleš Urválek

- *Lidé je uctívali tím, že je prohlásili za blízké náboženství a tělesné lásce. Je možné je přiřadit ještě k jedné elementární a základní síle života, která nyní opět rozechvívá náš kontinent a srdce nás všech: mám na mysli válku. (192)*
- *Válka! To, co jsem zažívali, bylo očištné, osvobozující, nesmírně povzbudivé. O tom mluvili básníci, jen o tom. [...] válka sama o sobě, jako navštívení, jako morální nutnost [...] Veškerá německá ctnost a krása, jak jsme nyní viděli, se může rozvinout teprve ve válce. Mír Německu ne vždy sluší, v míru člověk leckdy zapomněl, jak je Německo krásné. (195)*

Úvahy nepolitického člověka (1918)

- 280: polemika s Heinrichem Mannem, Romainem Rolandem a Émilem Zolou. Ve vydání z roku 1922 chybí polemika s Rolandem, stylisticky oslabena je polemika s bratrem, vynechána kritika demokratických voleb a výroky, jak humánní je válka-
- Duch vs. politika
- Kultura vs. civilizace
- Literát vs. básník (Dichter)
- 290. *právě v roce 1900, kdy jsem dovršil pětadvaceti let, náhle začala klesat plodnost. V tento moment, přesně v roce, kdy vyšla kniha Buddenbrookovi, příběh šlechtění, sublimace a úpadku jednoho německého měšťanského kmene, tato navýsost německá kniha, která se stejnou nepochybností svědčí o úpadku národního zdraví ...*

Synoptická tabulka biograficko-politická

- 1914, nový dům v Herzogsparku
- 1922, smíření s bratrem Heinrichem
- 1922 Von deutscher Republik
- Po atentátu na Waltera Rathenaua cítí odpovědnost přihlásit se k republice a distancovat o teroru a reakcionářů.
- 1952: Nepopíratelně má politické moralizování umělcovo v sobě vždy něco podivného.

Synoptická tabulka biograficko-politická

1924, *Čarovná hora*

1926, zakládajícím členem Sekce Básnictví Pruské akademie umění

1928, *Kultur und Sozialismus*_

Dobře na tom bude Německo, až Karl Marx bude mít přečteného Friedrich Hölderlina – setkání, které zdá se se brzy uskuteční.

1930, novela *Mario a kouzelník*

1930, *Deutsche Ansprache*. Ein Appell an die Vernunft. (*Německý projev. Apel na rozum*)

Proti komunistům (13,1%), kritika Versaillského míru (Německo označeno za jediného viníka vzniku války), vystoupení v Berlíně narušeno vniknutím členů SA do sálu (ve fracích, s nimi Ernst Jünger, Arnold Bronnen).

- 1923, obsazení Porúří, hyperinflace, Hitlerův puč
- 1925, Paul von Hindenburg říšským prezidentem
- 1929 umírá Gustav Stresemann
- 1930, prezidiální kabinet
- 1930, v září získala NSDAP mit 18,3 % hlasů a byla po sociální demokracie nejsilnější.

Deutsche Ansprache. Ein Appell an die Vernunft , 17.10. 1930

- Sebekriticky doznává, že politika NSDAP se mohla opřít o starší hlasy měšťanského tábora jako byl ten jeho *Von deutscher Republik*, 1922.
- Vyvrací předsudky proti sociální demokracii: je sociální, zachránila stát v roce 1918, není materialistická a nekulturní, je nakloněna duchovním hodnotám.
- Sie sei nicht **marxistisch** in einem schrecklichen Sinne, sondern **sozial**, sie sei nicht **internationalistisch** in einem verräterischen Sinne, sondern habe **1918 das Reich gerettet**, sie sei nicht materialistisch und kulturlos, sondern **geistfreundlich** in ihrer Praxis.
- Ist das deutsch? Die NSDAP

Převzetí moci Hitlerem v lednu 1933 a Thomas Mann

- 10. 2. 1933 *Utrpení a velikost Richarda Wagnera* přednesena v auditoriu maximu mnichovské univerzity.
- Ohledy na nakladatele, akceptoval škrty ve Wagnerovské řeči. V deníku si poznamenal: *Proč v tuto chvíli ta zvířata dráždit?*
- Distancoval se od exilového časopisu svého syna Klause
- 27.2. 1933, požár říšského sněmu, 5.3. nové volby
- 16.4. Protest Mnichova jako města Richarda Wagnera (proti Thomasu Mannovi)
- 10. května 1933 bylo spáleno v různých německých městech více než 25 000 svazků „neněmeckých“ knih.
- 1933-35: čas. *Die Sammlung*, Querido, Amsterdam

Otevřený dopis Eduardu Korrodimu, red. NZZ, 3. 2. 1936

- Hluboké přesvědčení, opírající se a živené tisícerými lidskými i estetickými každodenními postřehy a dojmy, že současná německá vláda nepřinese nic dobrého Německu samotnému, ani světu, – toto přesvědčení mě přimělo, abych se této zemi vyhýbal, třebaže jsem v její duchovní tradici zakořeněn hlouběji než ti, kdo se už tři roky nemohou rozhodnout, zda se mají odvážit odebrat mi před zraky světa státní občanství. A do hloubi svého svědomí jsem si jistý, že jsem před svými současníky i budoucími pokoleními učinil správně, když jsem se postavil na stranu těch, pro něž platí výstižná slova vskutku urozeného a šlechtného básníka:

Otevřený dopis Eduardu Korrodimu

Doch wer aus voller Seele haßt das Schlechte,
Auch aus der Heimat wird es ihn verjagen,
Wenn dort verehrt es wird vom Volk der
Knechte,

Weit klüger ist's dem Vaterland entsagen,
Als unter einem kindischen Geschlechte
Das Joch des blinden Pöbelhasses tragen.“

Es sehnt sich ewig dieser Geist ins Weite von
August Graf von Platen

Když celou tvojí duší cloumá nenávisť
k podlým, byť rabsky ohlým pochlebníkům
moudřejší vyletět je z vlasti hnízd

než uchýlit se k dalším trikům,
jak smět se vracet do těch míst
však sám se sklánět kořistníkům.

Koncem roku 1936 zbaven německého občanství

- 1936, bonnská univerzita mu odňala čestný doktorát (z r. 1919): Briefwechsel mit Bonn (1937)
- 1936, získání československého občanství
- 1938, odchod do USA, nejprve Princeton, 1941 Kalifornie: Pacific Palisades u Los Angeles
- Agnes E. Meyer
- Das Gesetz / *Zákon* vychází v antologii Arnima Robinsona 1943 *Ten Short Novels of Hitler's War Against the Moral Code*.
- 1944, americké občanství
- 1952, návrat do Evropy poté co byl označen za fellow traveller komunismu
- 1935 Norimberské rasové zákony
- 1937-1940 vydavatelem curyšského časopisu *Maß und Wert*. (vyčítá Evropě, že nebyla ochotná svrhnout nacismus, dokud nebyl tak silný).

Tagebuch, 27. 11. 1937

- Demokratický idealismus? Věřím v něj? Neprojektuji se do něj jen jako do nějaké role?
- Denke ich mich nicht nur hinein wie in eine Rolle?

Bruder Hitler: 25. března 1939 v Das Neue Tage-Buch;
anglicky v magazínu Esquire č. 3/1939.

trapný bratr umělec, jen narcis usilující o potlesk

[umělec] Bratr ... Trochu nepříjemný a zahanbující bratr; ... značné trapné příbuzenstvo ... Rád uvěřím, ba jsem si tím jist, že není daleko budoucnost, která bude uměním nekontrolovaným duchem, uměním jako černou magií a vzniklým bez účasti mozku, jen instinktem zplozeným a neodpovědným uměním pohrdat právě tak, jako lidsky neduživé časy jako ty naše se před ním v obdivu koří. Umění samozřejmě není jen jas a duch, ale není také jen temný lektvar a slepý výplod telurického podsvětí, není jen ‚životem‘. Zřetelněji a šťastněji než dosud se umění do budoucna nude identifikovat s kouzlem jasnějším a bude se tak projevovat jako způsob zprostředkování, okřídlený a ve své hermetičnosti příbuzný Luně, prostřednictví mezi duchem a životem. Ale prostřednictví samo je duchem.

-

Deutschland und die Deutschen, koncem května 1945, příčina konfliktu s tzv. vnitřní emigrací

- Rozhlasové projevy na BBC Deutsche Hörer (1940-1945)
- Sebekritika Německa: *zlé Německo, to je to zbloudilé dobré Německo, to dobré upadlé do neštěstí, viny a zániku.*
- *Hitler und Himmler by nebyli ničím, kdyby za nimi nestála německá mužná síla a slepá mužská věrnost až do dneška a neblahou lví odvahou za tyto padouchy nebojovala a neobětovala své životy.*

Frank Thiess ho vyzval k návratu do rozbombardovaného Německa. Odpověď 1945

- Přiznávám, že se bojím trosk v Německu – kamenných i lidských.
- Proč? Abych se sám nechal zruinovat, chci říci, abych si nejprve vychutnal slavnostní návrat jako někdo, kdo měl, jak se ukázalo, pravdu? To není příjemná role. Abych se pak stal samozvaným praporečnickem pro mě ještě zcela tajemného novoněmeckého duchovního hnutí, abych se, sice se vší vervou, dal na cestu politiky a zakrátko skončil jako politováníhodný pošetilec, ztrápený a sklíčený, všemi Němci i okupační správou, podezříváný, který se brání slovy všech pošetilců „Vždyť jsem to myslel dobře“? Jaká záludnost, jaká skrytá radost někoho zničit se za tímto přitažlivě znějícím návrhem skrývá, toho se nedovedu dopátrat.

Proč se do Německa nevrátím a goethovská řeč (Frankfurt a Výmar)

- ThM tvrdí, že je to možná jen pověra, ale v jeho očích na všech v Německu vydaných knihách mezi lety 1933 až 1945 ulpěl „pach krve a hanby“
- (Brief nach Deutschland, [Warum ich nicht nach Deutschland zurücksehel; 19.1).
- 1949 toto paušální tvrzení *Projev v Goethově roce* korigoval
- *Já zóny neuznávám. Má návštěva platí samotnému Německu, N+ěmecku jako celku [...] Nechť tedy platí, že vláda zvrácené ideologie ovládající po dvanáct let Německo a z níž to všechno vzešlo [myšleny následky války, především také rozdělení Německa], byla krutější nadvláda cizích sil [než současné okupační správy vítězných mocností].*

Vztah ke Klausovi Mannovi,

- Poslední Klausův projev byl *The last day*, kde začíná tím, že nechce přežít.
- Když si vzal v Cannes syn život. Byla to už třetí sebevražda v rodině: 1910 sestra Karla, 1927 sestra Julie. Otec sebevraždu odsoudil jako bezohlednost, dokončil své švédské turné a nebyl na jeho pohřbu:
- Nesměl jim to udělat[...] Zraňující, nehezké, kruté, bezohledné a neodpovědné.
- Das Kränkende, Unschöne, Grausame, Rücksichts- und Verantwortungslose.
- **Die Heimsuchung des europäischen Geistes / Útrapy evropského ducha (česky 1991)**

Pokus o Schillera. Ke 150. výročí básnickovy smrti (Stuttgart a Výmar)

- Národní myšlenka, myšlenka „užšího prostoru“, zabředla do starých poměrů. [...] Poslední půlstoletí bylo svědkem ústupu hodnot lidských, mizení kultury nejhoršího druhu, ztráty vzdělanosti, slušnosti, smyslu pro spravedlnost, věrnosti a víry, jakékoli nejzákladnější spolehlivosti, až to nahání strach. Dvě světové války vypěstovaly brutalitu a hamižnost, hluboce poznamenaly [...] intelektuální a morální úroveň podpořily rozvrat, který je jen špatnou zárukou, že se svět nepropadne do války třetí, která by znamenala definitivní konec.

Proč dnes číst Thomase Manna?

- Lübeck jako duchovní forma života
- Goethe jako reprezentant měšťanské epochy
- Utrpení a velikost Richarda Wagnera
- Freud a budoucnost
- Umění románu
- Dostojevskij – s mírou
- Nietzscheho filozofie ve světle naší zkušenosti
- Schillerovi

Thomas Mann: Konec měšťanské epochy. Přel. Jan Hon, Dauphin, Praha, 2008,

Jeho eseje vyšly naposledy v 30. letech, pak až 2008

Pozor na rozkošatělou syntax a intertextuální ukotvení, které vyžaduje, aby člověk při četbě nespěchal.

Kniha je rozebraná, ale kolik lidí ji opravdu přečetlo?

Proč číst Thomase Manna ?

Jako klíč k pochopení německého 20. století

Kdybych měl na dvou jménech naznačit, co si představuju pod Němci a němectvím v našem [dvacátém] století, odpověděl bych bez zaváhání: Německo, to je v mých očích Adolf Hitler a Thomas Mann. (Marcel Reich-Ranicki, 1994)

Čtěte Thomase Manna, ne (jen) populární čtivo o něm a jeho rodině, se kterým se po úspěšném hraném dokumentu Heinricha Breloera (*Die Manns. Ein Jahrhundertroman mit Armin Mueller-Stahl, 2001*) roztrhl pytel.

Proč číst Thomase Manna ?

Dokáže inteligentně zaujmout čtenáře v odlišných recepčních podmínkách:

Mukařovský: úspěch souvisí s antropologickou podstatou člověka, „v tom záleží univerzální hodnota uměleckého díla, daná formální schopností fungovat jako věc esteticky hodnotná v společenských prostředích velmi navzájem rozdílných, ačkoli hodnota sama je v těchto různých prostředích kvalitativně různá“.

Např. vnímání času a smrti v *Čarovné hoře*. Thomas Mann plánoval humoristický pendant k *Smrti v Benátkách*, [...] její atmosféra měla být směsí smrti a rozptýlení.

ein humoristisches Gegenstück zum ‚Tod in Venedig‘, [...] Ihre Atmosphäre sollte die Mischung von Tod und Amusement sein, soweit ging mein Vorsatz.

Moudrost sdělená v existenciálně hraničních momentech

496 -498, cz, Vždyť veškeré zaujetí smrtí a nemocí je jenom určitý výraz zájmu o život [...] cíle, který teď se vší sympatií nazvu jeho jménem: je jím života dítko klopotné, člověk, jeho postavení a chování [...] Kvůli dobrotě a lásce nesmí člověk smrti dovolit, aby opanovával jeho myšlení. S tím jsem se probudil ... Tím skončil můj sen a dosáhl cíle. [...] Je možné, že tu ve sněhu ležel pouhých deset minut či jen o něco víc a dokázal v sobě vybějit tolik obrazů štěstí a hrůzy i troufalých myšlenek.

„Der Mensch soll um der Güte und der Liebe willen dem Tode keine Herrschaft einräumen über seine Gedanken.“

Proč číst Thomase Manna ?

- Mann dokáže navazovat na tradice a ironicky je ozvláštnit současným světem, kterému se zdály už cizí. Hrdinou výchovného románu *Čarovná hora* je naprostý antihrdina. Nesleduje cílevědomě svou kariéru lodního inženýra, nýbrž se až do vypuknutí války zapomene v plicním sanatoriu, kam přijel navštívit bratrance. Svého druhu vývojový příběh a nápodoba Wilhelma Meistera (*Wilhelm Meisteriade*)

708 cz, Nechávali ho na pokoji – tak trochu jako školáka, který si užívá zvláštní veselé výsady, že se ho nikdo už na nic neptá, že už nemusí nic dělat, prostě zůstat sedět a hotovo s už se s ním nepočítá – což je jakási orgiastická forma svobody, jak podotýkáme [...] byl někým, kdo tu již jistě zůstane nastálo a na myšlenku vrátit se už ani nedokáže přijít [...]

Proč číst Thomase Manna ?

- Podrobné a výstižné zachycení stavu různých vědeckých disciplín posledního předválečného desetiletí, srovnatelné s tím, proč rádi čteme kvalitní biografie:
- Pogrom a smrt Naphtova otce na haličsko-volyňské hranici (442cz) a následná Naphtova konverze
- *Fragwürdiges / Záhady a pohybnosti* (Edhin Krokowski)
- Ellen Brandová – panna, která slyší hlasy
- Esej *Okkulte Erlebnisse* (1923), Albert Freiherr Schrenck-Notzing
- Spiritismus, víra v duchy, strašidla, určitá mefyzika z komůrky pro čeledíny a děvečky, víra uhlířská

Proč číst Thomase Manna ?

- 530 cz, **Nádherné dialogy**, kopírující okliky, po nichž se Castorpův hovor s Behrensem o bratranceově zdraví ubírá. Urážlivé peskování dvorního rady a majitele sanatoria nakonec přivede Castorpa ke smutnému zjištění, že bratrance Joachom je už v letálním stadiu:
- Behrens: *Vy pořád jen chcete, aby všechno bylo nevinné. Castorpe, to jste celý vy. Ne že byste sodmítal zabývat se občas i věcmi věcmi ne docela nevinnými, ale pak si s nimi počínáte tak, jako by nevinné byly, a myslíte si, že se tím zalíbíte Pánubohu a lidem. Jste ustrašenec a pokrytec, a když vás bratranec označuje za civilistu, je to výraz hodně eufemistický.[...] jestli mi tu ztropíte scény, budete povykovat [...] tak vás vyhodím.*
- Castorp: *myslím, že byste nemluvil tak slavnostně, kdyby to s Joachimem nebylo vážné [6-8 týdnů]*

Proč číst Thomase Manna ?

Burleskní scény, schopnost karikatury, slovní humor

»Desinfizieren«, sage sie, - aber in vollstem Ernst. Und den Assistenten Krokowski nenne sie den »Fomulus«. [...] und einer anderen Dame, Frau Iltis, sage sie nach, sie trage ein »Sterilett«.

- Kosmický a kosmetický
- desinfikace
- fomulus
- sterilett a korset

Zákon, in: The Ten Commandments: Ten short novels of Hitler's war against the moral code.

- Freudův *Der Mann Mose und die monotheistische Religion: Drei Abhandlungen* inspirován Mannovou tetralogií.
- Thomas Mann byl motivován slušným honorářem („1000-Dollar-Novelle“ a tomu odpovídá i hromadění paradoxních tvrzení na úvod:
- *Jeho narození nebylo v souladu s tehdejšími pořádky, proto miloval vášnivě pořádek, vše nerozborné, příkázání a zákaz. V zápalu brzy zabil, proto věděl lépe než každý nezkušený, že zabíjení sice chutná skvěle, mít někoho na svědomí je příšerné, a že zabíjet nemáš. Byl smyslně vznětlivý, a proto toužil po všem duchovním, čistém a svatém, neviditelném, protože, to mu připadalo duchovní, čisté a svaté.*

Proč číst Thomase Manna ? Protože je to naše hrdost, na Proseč a československé občanství

- **REINER KUNZE:**

Nekrolog na Tomáše G. Masaryka

- Kéž by se lidé jemu podobní, ať už jsou jako individuality či příslušníci národa kýmkoli, zase objevili na této zemi, až se bude evropská konfederace rozhlížet po svém nejvyšším představiteli.

- Mögen seinesgleichen, in welcher individuellen und nationalen Erscheinung nun immer, wieder auf Erden weilen, wenn eine europäische Konföderation nach ihrem, gemeinsamen Oberhaupt Ausblick hält.

Proseč, 1936

- An die gesittete Welt. Politische Schriften und Reden im Exil
- Frankfurter Ausgabe. Hrsg. von Peter de Mendelssohn.
- R. Fleischmann. 6. 8. 1936 v Küsnachtu u T. Manna. Proseč mu udělila domovské právo, aby mohlo on a jeh rodina získat československé státní občanství. Mann požadoval, aby vše proběhlo v tichosti a neohrozilo to vydávání jeho knížek v Německu. 12. I. 1937 převzali s Golem a ženou Katjou v Proseči domovský list.

Tomáš Mann mluví, LN 12.5. 1936. S. 1-2

- 1936: Freud und die Zukunft
- V lednu 1935: Leiden und Größe Richard Wagners
- Epik z ducha hudby. 20/1 [T. Mann].
- Topor, 413
- V rozlehlém sále Typosu, čtvero posluchačstvo (freudiáni, posluchačstvo německé Masarykovy Vysoké školy lidové, političtí stoupenci Mannovi, příznivci Manna jako představitelé hodnot nadčasových)
- Dědic učené innspirace goethovské a svobodného evropanství nietzscheovského, mýtotvorný vykladač nejstarších kultur lidstva
- Avšak kdo z nás ještě myslil na Freuda? [...] Básník ml nás v moci, jíž jsem se rádi poddávali...

Tonio Kröger, 1903:

je možné být estét a přesto se hluboce dotýkat politických otázek

- Das Reich der Kunst nimmt zu, und das der Gesundheit und Unschuld nimmt ab auf Erden. Man sollte, was noch davon übrig ist, aufs sorgfältigste **konservieren**, und man sollte nicht Leute, die viel lieber in Pferdebüchern mit Momentaufnahmen lesen, zur Poesie verführen wollen!

Říše umění přibývá, zato říše zdraví a nevinnosti ubývá. Měli bychom tedy to, co tu zbylo, **uchovávat** co nejpečlivěji a neměli bychom svádět k poezii lidi, kteří čtou mnohem raději ilustrované knížky o koních.

(Tonio Kröger k Lizavetě Ivanovně, když se vymezuje jak vůči literátům, tak i diletujícím měšťanům)

Proč číst Thomase Manna?

- Ztělesňuje víc než jen sebe, totiž **tápání německví, jeho dobré i neblahé tradice ve 20. století.**
- Hans Castorp, dobrosrdečný hříšník, odchází do války:
- Fahr wohl – du lebest nun oder bleibest! Deine Aussichten sind schlecht... und wir möchten – nicht hoch wetten, daß du davonkommst. Ehrlich gestanden, lassen wir ziemlich unbekümmert die Frage offen.

Vratislav Jiljí Slezák: Měj se dobře – žiješ-li, nebo přežiješ! Valné vyhlídky nemáš; ... moc nedáme za to, že bys z ní vyvázl. Poctivě přiznáváme, že tu otázku celkem bez starostí ponecháváme otevřenou.

Proč číst Thomase Manna?

- **Rafinovaný vypravěč**
- Předznamenání / Vorsatz , Der Zauberberg
- Hodláme vyprávět příběh Hanse Castorpa – nikoli kvůli jeho osobě ... ale pro příběh samotný. ... udál se velmi dávno, vlastně je, abychom tak řekli, už dlouho pokrytý ušlechtilou patinou dějin
- Tahle historie je mnohem starší, než kolik je jí let ...
- Vysoký stupeň odvanutosti (die hochgradige Verflossenheit) našeho příběhu je dán tím, že se odehrává před určitým přelomem a předělem, jenž přivodil propastné rozštěpení.

Předznamenání / Vorsatz , Der Zauberberg

- Ale není minulostní ráz nějakého příběhu tím hlubší, úplnější a pohádkovější, čím těsněji se před tím „předtím“ odehrává?
- Budeme jej vyprávět obšírně, přesně a důkladně – copak zábavnost a nudnost příběhu byla kdysi závislá na tom, kolik prostoru a času příběh zabírá? **Z ódia přehnané pečlivosti strach nemáme, kloníme se totiž spíš k názoru, že pouze důkladnost dokáže opravdu pobavit.**

Romanwerk

- Buddenbrooks. Verfall einer Familie 1901
- Königliche Hoheit 1909
- Der Zauberberg 1924
- Joseph und seine Brüder 1933-1943
- Lotte in Weimar 1939
- Doktor Faustus 1947
- Der Erwählte 1951
- Die Bekenntnisse des Hochstaplers Felix Krull. Der Memoiren erster Teil 1954

Erzählungen

- Luischen, 1900
- Die Hungernden, 1903
- Tonio Kröger, 1903
- Tristan, 1903
- Der Tod in Venedig, 1912
- Herr und Hund, 1918
- Wälsungenblut, 1921
- Unordnung und frühes Leid, 1926
- Mario und der Zauberer, 1930